

Motion till riksdagen 2005/06:L287

av Tasso Stafilidis m.fl. (v)

Ändringar i sambolagen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i sambolagen (2003:376) som innebär att det införs en rätt för sambo att väcka talan om att ärva sin avlidna partner.

Bristande trygghet för efterlevande sambo

Alltfler människor lever som sambor. I dag är ca en tredjedel av alla sammanlevande par sambor. Att flytta ihop med någon utan att vara registrerad partner eller gift kan ge oönskade privatekonomiska konsekvenser som få människor känner till.

Många lever i den villfarelsen att sambolagen ger ett skydd för sambor som liknar det som gäller för registrerade partners eller gifta. Att så inte är fallet är något som ofta upptäcks när det redan är för sent, t.ex. när den ena sambon avlidit. Sambor ärver inte varandra utan arvet fördelas enligt arvsordningen, i första hand till barn. I andra hand ärver föräldrarna den avlidne och om föräldrarna inte finns i livet den avlidnes syskon.

För att sambor ska ärva varandra krävs testamente. Den egendom som omfattas och regleras av sambolagen är den bostad och det bohag som skaffats för gemensamt bruk. All annan egendom, exempelvis bil, båt, fritidshus, aktier, fonder, bankmedel och ideella rättigheter omfattas inte (3–7 §§ Sambolag (2003:376)). När en av två sambor dör kan den kvarvarande sambon begära bodelning enligt sambolagen. Bodelningen görs då mellan den efterlevande sambon och den avlidnes arvingar och eventuella testamentstagare. Efterlevande sambo kan också begära att få överta gemensam bostad och gemensamt bohag. Den avlidnes arvingar och testamentstagare ska då ersättas med värdet för det som övertas.

Fel! Okänt namn på

Sambolagens konsekvenser

Efter Estonias förlisning och nu senast efter tsunamikatastrofen blev sambolagens brister uppenbara för många människor som mist sin livskamrat. För sent upptäckte alltför många att de saknade rätt att ta arv efter sin avlidna sambo med konsekvensen att de miste inte bara sin partner utan även tvingades flytta ifrån sin bostad eller blev av med annan egendom.

Stieg Larsson avled i november 2004. Efter sig lämnade han Eva som han levte tillsammans med i 25 år. Stieg Larsson ägnade sitt liv och särskilt de sista 15 åren åt att bekämpa högerextremismen vilket medförde att han och hans sambo periodvis levde under dödshot. Eva och Stieg kunde därför aldrig gifta sig eftersom de var tvungna att undvika att Stieg kunde spåras via offentliga register.

Efter Stiegs bortgång fann Eva att hon i egenskap av efterlevande sambo inte hade någon rätt att ärva Stieg. Paret hade, i likhet med många andra sambopar, aldrig skrivit något testamente. Stieg Larsson hade under sin livstid ägnat sig åt författarskap och journalistik. Konsekvensen av bristerna i sambolagens skydd för efterlevande blev att rättigheterna till hans livsverk som journalist och författare samt ansvaret för att förvalta dem i stället för att tillfalla Eva hamnade hos släktingar till Stieg med vilka han enligt uppgift haft sporadiskt kontakt med de senaste 30 åren.

En möjlighet att ärva för sambopar

Ovanstående exempel visar på orimligheten i den gällande sambolagstiftningen. Den efterlevande parten är i praktiken helt utelämnad till arvingarnas godtycke om samboparet inte skrivit något inbördes testamente.

I de fall där den avlidna har barn sedan tidigare kan det anses skäligt att dessa får ut i alla fall sin laglott, men då arvtagarna är äldre släktingar eller syskon till den avlidna bör deras rätt till arv i vissa fall få stå tillbaka till förmån för den efterlevande sambon. Det finns människor som av olika skäl inte vill eller, som i Evas och Stiegs fall, inte kan gifta sig eller registrera partnerskap.

Vänsterpartiet anser att det är viktigt att dessa människor inte faller utanför den trygghet som en rätt att ta arv kan ge. Vi anser att det bör införas en rätt att väcka talan om att få ärva sin döda partner för den efterlevande sambon. En sådan regel skulle kunna utformas som en generalklausul där domstolen gör en skälighetsbedömning av den efterlevandes rätt till arv. Tungt vägande skäl för att en sambo ska få ärva sin avlidna partner skulle bl.a. kunna vara att förhållandet varat under lång tid samt att den avlidna haft ringa kontakt med de arvsberättigade släktingarna. Regeringen bör därför återkomma med förslag till ändring i sambolagen som innebär att det införs en rätt för sambo att väcka talan om att ärva sin avlidna partner.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 26 september 2005

Tasso Stafilidis (v)

Rossana Dinamarca (v)

Siv Holma (v)

Alice Åström (v)

Mats Einarsson (v)

Rolf Olsson (v)